

Політична декларація Міністерської конференції з питань відповідальності щодо України

1. Ми, представники урядів Албанії, Австралії, Австрії, Бельгії, Колумбії, Боснії і Герцеговини, Болгарії, Канади, Коста-Рики, Хорватії, Кіпру, Чехії, Данії, Естонії, Фінляндії, Франції, Німеччини, Грузії, Греції, Ісландії, Ірландії, Італії, Ліхтенштейну, Латвії, Литви, Люксембургу, Мальти, Мексики, Маршаллових островів, Чорногорії, Нової Зеландії, Північної Македонії, Нідерландів, Норвегії, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, Словенії, Іспанії, Швеції, Швейцарії, України, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучених Штатів Америки, зустрілися в Гаазі, Нідерланди, 14 липня 2022 року на Міністерській конференції з питань відповідальності щодо України.
2. Ми рішуче засуджуємо акти агресії Російської Федерації проти України. Ці дії є грубим порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй, включаючи заборону застосування сили, і, як такі, є порушенням міжнародного права, що тягне за собою державну відповідальність Росії. Вони загрожують міжнародному миру і безпеці, завдають значної шкоди міжнародному правопорядку на основі норм і підривають демократичні цінності. Ми вітаємо зусилля України щодо притягнення Росії до відповідальності за грубі порушення міжнародного права, зокрема, перед Міжнародним судом ООН та Європейським судом з прав людини.
3. Ми вітаємо ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН резолюції ES-11/1 від 2 березня 2022 року щодо «Агресії проти України», а також відповідних резолюцій Ради ООН з прав людини, ухвалених 4 березня та 12 травня 2022 року.
4. Ми всі віддані зміцненню спільних дій для забезпечення притягнення до відповідальності за всі ймовірні міжнародні злочини, скоєні в Україні, і прагнемо забезпечити, щоб наші спільні зусилля сприяли посиленій координації та ефективним заходам у боротьбі з такими злочинами в усьому світі.
5. Конференція також підкреслює нашу прихильність до підтримки міжнародного права та демонстрації його значення для життя людей.
6. Ми наголошуємо, що всі міжнародні злочини, такі як воєнні злочини та злочини проти людяності, повинні бути розслідувані та кримінально переслідувані відповідно до відповідних міжнародних стандартів. Ми висловлюємо вдячність і підтримку сміливій роботі українських прокурорів і правоохоронних органів, які документують і розслідують міжнародні злочини у співпраці з міжнародною спільнотою, а також кримінально переслідують усіх ймовірних правопорушників за злочини, скоєні на території України.
7. Ми вітаємо швидкі та вагомні кроки, які вже були зроблені для забезпечення відповідальності за міжнародні злочини, скоєні в Україні, з боку Офісу Генерального прокурора України (ОГП), Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС), Європейського Союзу, Ради ООН з прав людини, включаючи її Комісію з розслідування, Моніторингового механізму ООН з прав людини в Україні, Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти, Ради Європи, міжнародної спільноти загалом та національних органів влади Держав. Ми визнаємо ключову роль ОГП у мобілізації та координації зусиль і експертизи для забезпечення своєчасних та ефективних розслідувань.

8. Ми визнаємо безпрецедентне звернення 43 держав-учасниць Римського статуту МКС (тут і надалі – «Римський статут») щодо ситуації в Україні до Прокурора МКС.
9. Ми визнаємо роль, яку може відігравати Офіс Прокурора МКС, діючи повністю незалежно, у наданні допомоги та співпраці з національними органами влади відповідно до Частини 9 Римського статуту, і відзначаємо наміри Прокурора МКС розширити таку підтримку національним органам.
10. Ми визнаємо роль Європейського Союзу, Європолу та Євроюсту, а також інших механізмів, спрямованих на забезпечення ефективної координації зусиль щодо притягнення до відповідальності, таких як Консультативна група ЄС-США-Великої Британії з питань злочинів проти людяності, у підтримці розслідувань ймовірних злочинів, скоєних в Україні, а також у координації та наданні допомоги ОГП та МКС.
11. Ми підкреслюємо нашу спільну відданість підтримці низки внутрішніх та міжнародних механізмів, зокрема, МКС, у його діяльності відповідно до Римського статуту, для забезпечення притягнення до відповідальності винних у міжнародних злочинах.
12. Ми наголошуємо на важливості збирання, зберігання та збереження доказів відповідно до належних і відповідних стандартів, що є ключовим для забезпечення відповідальності. Ми визнаємо, що інформація, зібрана щодо порушень і зловживань у сфері прав людини та порушень міжнародного гуманітарного права, також може бути використана для інших цілей, зокрема, для раннього попередження та оперативних цільових дій, а також у всьому спектрі процесів перехідного правосуддя. У цьому контексті ми визнаємо необхідність того, щоб докази, призначені для використання в національних або міжнародних судових органах, збиралися відповідно до міжнародно визнаних стандартів, а також національних стандартів і практик, особливих для кожної юрисдикції, щоб забезпечити їх допустимість у суді.
13. Ми високо цінуємо внесок громадян України, резидентів та інших осіб, які документують скоєні злочини в режимі реального часу, ризикуючи при цьому власною безпекою. Ми визнаємо важливу роль широкого кола українських і міжнародних неурядових організацій, а також журналістів-розслідувачів у документуванні ймовірних міжнародних злочинів та наданні підтримки потерпілим особам.
14. Ми підкреслюємо важливість забезпечення всебічної підтримки, зокрема, розбудови спроможностей для проведення ретельних розслідувань і справедливих судових процесів, як для ОГП, так і для інших виконавців, залучених до процесів притягнення до відповідальності за злочини, скоєні в Україні. Це включає діяльність національних органів влади, міжнародних і регіональних організацій, а також інших виконавців, залучених до заходів із розслідування та документування.
15. Ми наголошуємо на необхідності забезпечення того, щоб докази збиралися та використовувалися з належною повагою до прав людини та основоположних свобод усіх осіб, залучених до процесу, включаючи права та свободи підозрюваних осіб, а також права потерпілих осіб.

16. Ми визнаємо ризик надмірного документування, повторного опитування свідків, потерпілих та осіб, що вижили, різними виконавцями, що може призвести до повторної травматизації через непотрібне відтворення їхнього досвіду. Також ми визнаємо ризики вторинної віктимізації, залякування та репресій під час розслідувань і судових процесів. Ми закликаємо всіх, хто залучений до документування злочинів, дотримуватися підходу, орієнтованого на потерпілих осіб, беручи до уваги їхній травматичний досвід та дотримуючись міжнародних кращих практик.
17. Ми зазначаємо, що взаємодія між державними органами та громадськими організаціями має бути спрямована на мінімізацію цих ризиків, водночас сприяючи зусиллям щодо збереження цілісності інформації та доказів для їхнього використання у кримінальних провадженнях.
18. Ми вітаємо роботу над розробкою Настанов із документування злочинів громадянським суспільством, а також Настанов із взаємодії національних органів влади з потерпілими та свідками, яку здійснюють Офіс Прокурора МКС та Євроюст – Європейська мережа з розслідування та кримінального переслідування геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів (Мережа ЄС з питань геноциду).
19. Ми рішуче засуджуємо всі форми сексуальних і гендерно зумовлених злочинів, а також злочинів проти дітей, у тому числі сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (CRSV), та використання сексуального насильства як методу ведення війни, і підтверджуємо абсолютну заборону таких злочинів. Ми наголошуємо на важливості належного розгляду сексуальних і гендерно зумовлених злочинів у кримінальних провадженнях та підкреслюємо необхідність застосування підходу, орієнтованого на потерпілих і тих, хто вижив, забезпечення спеціалізованої підтримки, а також гендерно-чутливого, орієнтованого на дітей, з урахуванням віку та травмоорієнтованого підходу, який враховує індивідуальні потреби всіх постраждалих. Це також включає дотримання стандартів збору доказів від потерпілих, тих, хто вижив, та свідків СНПК, зокрема, визначених у Кодексі Мурад.
20. Ми рішуче засуджуємо всі незаконні напади на цивільних осіб та цивільні об'єкти, у тому числі медичний персонал і заклади, школи, інші освітні установи та об'єкти української культурної спадщини.
21. Ми підкреслюємо важливість забезпечення доступу всіх потерпілих від міжнародних злочинів до змістовної та ефективної участі на всіх етапах процесу правосуддя.
22. Ми визнаємо важливість розширення діалогу та співпраці між ініціативами, спрямованими на посилення відповідальності за міжнародні злочини, скоєні в Україні. Ми повинні прагнути уникати дублювання зусиль, підвищувати ефективність і таким чином посилювати спільний вплив ініціатив на міжнародному рівні. До міжнародних ініціатив належать заходи, що здійснюються Європейською комісією, Євроюстом, Спільною слідчою групою (JIT), створеною за його сприяння та за участі МКС, Європолем, Консультативною місією ЄС в Україні, Офісом Прокурора МКС, ОБСЄ, Комісією ООН з розслідування, Моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні, Офісом Спеціального представника Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфлікту, Радою Європи та Консультативною групою ЄС-США-Великої Британії з питань злочинів проти людяності.

23. Ми визнаємо важливість існування ефективних міжнародно-правових механізмів для міждержавної судової співпраці у процесі національного судового розгляду цих злочинів та відзначаємо ініціативу щодо Конвенції про міжнародне співробітництво у розслідуванні та переслідуванні злочину геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів.
24. Ми визнаємо, що спільна відданість забезпеченню відповідальності за міжнародні злочини, скоєні в Україні, є важливим кроком, який дозволяє нам закласти основу для покращеної координації, підзвітності та посилення заходів реагування на інші міжнародні злочини у світі як у теперішньому, так і в майбутньому.

У цьому контексті ми:

25. Зобов'язуємося працювати над створенням та визначенням Діалогової групи з питань притягнення до відповідальності за міжнародні злочини, вчинені в Україні (тут і надалі – «Діалогова група»), з метою сприяння веденню діалогу між різними національними, європейськими та міжнародними ініціативами у сфері відповідальності та документування, що стосуються ситуації в Україні, а також визначення можливостей для посилення узгодженості дій, де це доречно.
26. Додатково підтверджуємо, що пріоритетною має бути підтримка таких заходів, зокрема, через роботу Діалогової групи, з метою підвищення узгодженості та ефективності широкого спектру заходів, що вживаються для забезпечення відповідальності за злочини в Україні, а також реагування на визначені потреби українських органів влади та інших залучених виконавців:
- (i) завершення комплексного картування технічних потреб українських органів влади шляхом тісної співпраці з ОГП та іншими національними органами влади для підвищення узгодженості дій та уникнення дублювання зусиль;
 - (ii) надання додаткової підтримки у сфері розбудови спроможностей та цільової допомоги ОГП та іншим українським органам влади для подолання конкретних прогалин і технічних потреб, які не охоплюються поточними ініціативами;
 - (iii) просування заходів, спрямованих на узгодження та, де це можливо і відповідає національному законодавству, поєднання зусиль національних органів влади, регіональних та міжнародних організацій, із метою зміцнення спроможності та ресурсів, доступних для розслідувань в Україні, включаючи українські органи влади, а також шляхом розширення підтримки у розгортанні судово-медичних та слідчих груп під егідою МКС та інших структур;
 - (iv) розробка та поширення настанов для всіх залучених виконавців, включаючи українські та інші національні органи влади та громадські організації, з метою забезпечення відповідності зусиль із розслідування, зокрема взаємодії зі свідками, потерпілими та особами, що вижили, міжнародним стандартам і здійснення цих процесів у спосіб, що зберігає цілісність потенційних свідчень, включаючи забезпечення їх допустимості в національних і міжнародних судах. За доречності такі ініціативи повинні ґрунтуватися на експертизі МКС, Європолу, Євроюсту, Консультативної групи ЄС-США-Великої Британії з питань злочинів проти людяності та Мережі ЄС з питань геноциду;

- (v) просування ініціатив, спрямованих на розвиток тіснішої взаємодії з громадськими організаціями та іншими зацікавленими особами, залученими до процесів документування злочинів в Україні для цілей притягнення до відповідальності, щоб забезпечити проведення цієї роботи у спосіб, що зберігає юридичну цінність таких матеріалів для використання у кримінальних провадженнях. За доречності такі ініціативи повинні ґрунтуватися на експертизі МКС, Євроюсту, Консультативної групи ЄС-США-Великої Британії з питань злочинів проти людяності та Мережі ЄС з питань геноциду;
 - (vi) просування обізнаності серед національних органів влади, міжнародних та регіональних інституцій щодо заходів, що здійснюються для документування та розслідування ймовірних міжнародних злочинів, скоєних в Україні;
 - (vii) посилення зусиль для забезпечення того, щоб українські національні органи влади, відповідні органи інших залучених Держав і відповідні міжнародні організації, у тому числі МКС, отримували спеціалізовану психосоціальну експертизу, необхідну для ефективної взаємодії з особами, які пережили травму;
 - (viii) сприяння веденню експертного діалогу між національними органами влади, громадськими організаціями, Мережею ЄС з питань геноциду та міжнародними механізмами притягнення до відповідальності, у тому числі МКС, щодо повторюваних викликів у документуванні та розслідуванні міжнародних злочинів, скоєних у всьому світі.
27. Беручи до уваги, що її метою є сприяння веденню діалогу між усіма відповідними виконавцями, зазначаємо, що Діалогова група включатиме у свою роботу Держави, а також міжнародні та регіональні організації відповідно до їхньої компетенції.
28. Наголошуємо, що діяльність Діалогової групи, пов'язана з наданням підтримки українським органам влади, очолюватиметься ОГП.
29. Підкреслюємо, що робота Діалогової групи має здійснюватися з належним урахуванням, без дублювання та з використанням напрацьованих чинних механізмів співпраці та координації, таких як Консультативна група ЄС-США-Великої Британії з питань злочинів проти людяності та Спільна слідча група, створена за підтримки Євроюсту у співпраці з МКС.
30. *Зобов'язуємося* переглядати та вдосконалювати зазначені вище кроки.